

การศึกษามาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับผู้ใช้บัตรเครดิต

Legal measures for Credit Card Users.

จิรสุตา ไชยทุม

Jirasuda Chaiyatoum

อาจารย์ คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

Lecturer from the Faculty of Law Rajabhat Mahasarakham University

Corresponding Author Email: Bee5524@hotmail.com

Received: 30 November 2020

Revised: 10 February 2021

Accepted: 17 February 2021

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1. เพื่อศึกษาประวัติความเป็นมาการประกอบธุรกิจบัตรเครดิต 2. เพื่อศึกษาปัญหาผู้ใช้บัตรเครดิต ผู้ประกอบธุรกิจบัตรเครดิต และ 3. เพื่อสร้างมาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับผู้ใช้บัตรเครดิต ผู้ประกอบธุรกิจบัตรเครดิต เป็นการวิจัยแบบผสมผสานระหว่างการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) และเชิงปริมาณ (Mixed Methods) มีเครื่องมือในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์เนื้อหา ผลการวิจัยพบว่า 1) ประวัติความเป็นมาการประกอบธุรกิจบัตรเครดิต พบว่า การจัดตั้งศูนย์ข้อมูลเครดิตขึ้นโดยมีแนวความคิดที่จะจัดตั้งระบบทะเบียนเครดิตกลางขึ้น เพื่อให้สถาบันการเงินใช้เป็นข้อมูลในการปล่อยสินเชื่อและธนาคารแห่งประเทศไทยสามารถควบคุมการปล่อยสินเชื่อของสถาบันการเงินได้แนวความคิดดังกล่าวได้รับการสนับสนุนจากรัฐบาลมาทุกสมัย และได้มีการออกกฎหมายเกี่ยวกับการประกอบธุรกิจข้อมูลเครดิต 2) ปัญหาผู้ใช้บัตรเครดิต ผู้ประกอบธุรกิจบัตรเครดิต พบว่า การกำหนดข้อตกลงเจ้าของบัตรเครดิต ผู้ประกอบธุรกิจบัตรเครดิต กับบทบัญญัติตามประมวลกฎหมายแพ่งพาณิชย์ของประเทศไทย รวมทั้งได้ศึกษาเปรียบเทียบกับคำพิพากษาของศาลประเทศไทยที่เกี่ยวข้องกับพระราชบัญญัติบัตรเครดิต และ 3) สร้างมาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับผู้ใช้บัตรเครดิต ผู้ประกอบธุรกิจบัตรเครดิต ได้แก่ 3.1) กำหนดให้องค์กรหรือหน่วยงานทางภาครัฐเข้ามาควบคุมดูแลการดำเนินธุรกิจบัตรเครดิตให้ชัดเจน โดยให้มีกฎหมายรองรับถึงอำนาจหน้าที่ของหน่วยงาน โดยให้มีอำนาจควบคุมดูแลผู้ประกอบธุรกิจบัตรเครดิต ทั้งที่เป็นธนาคารพาณิชย์ที่ได้รับอนุญาตตามกฎหมายและผู้ประกอบธุรกิจบัตรเครดิตที่เป็นบริษัทหรือห้างร้านต่าง ๆ โดยให้อยู่ภายใต้อำนาจและกฎหมายเดียวกัน 3.2) กำหนดมาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับธุรกิจบัตรเครดิตให้เป็นกฎหมายเฉพาะเพื่อควบคุมและบังคับใช้กฎหมายเกี่ยวกับการประกอบธุรกิจบัตรเครดิต ทั้งนี้การบัญญัติกฎหมายเดิมตามเป็นพระราชบัญญัติบัตรเครดิตควรมีการแก้ไขใหม่ เพื่อให้มีความเหมาะสมและเป็นธรรม

คำสำคัญ: มาตรการทางกฎหมาย, ผู้ใช้บัตรเครดิต

Abstract

The purposes of the study were 1. To study the history of doing credit card business. 2. To study problems with credit card users and 3. to establish legal measures on credit card users. Credit card business operator It is a combination of qualitative research and quantitative (Mixed Methods) research tools, including questionnaire and interview The statistics used for data analysis were percentage, mean, standard deviation. And content analysis The research results were found that 1) History of credit card business It was found that the establishment of a credit information center with the idea of establishing a central credit register system In order for financial institutions to use as information for lending and the Bank of Thailand can control the lending

of financial institutions. And a law has been passed on conducting credit information business. 2) Problems with credit card users. Credit card operators found that the credit card owner agreement. Credit card business operator with provisions under the Civil and Commercial Code of Thailand Including studies and comparisons with the judgments of the courts of Thailand related to the Credit Card Act. and 3) Establish legal measures on credit card users. Credit card business operators are: 3.1) requiring government organizations or agencies to clearly supervise credit card business operations In which there is a law to support the authority of the agency By having the power to control and supervise credit card business operators Both a commercial bank licensed by law and credit card business operators that are companies or stores under the same power and laws 3.2) Establish legal measures for credit card business to be specific laws to regulate and enforce laws related to credit card business. The original law under the Credit Card Act should be revised. So that it is appropriate and fair.

Keywords: Legal measures, Credit card users

บทนำ

ในการดำเนินธุรกิจการค้า นับแต่อดีตจนถึงปัจจุบันได้มีวิวัฒนาการเจริญก้าวหน้าเป็นอย่างมาก โดยในอดีตการค้าติดต่อกันด้วยมือลักษณะเป็นการแลกเปลี่ยนสินค้าโดยอยู่ในรูปแบบของสิ่งของที่มีค่า ต่อมาได้วิวัฒนาการมาใช้สื่อกลางในรูปแบบของเงิน อันได้แก่ เหรียญ หรือธนบัตรในการติดต่อซื้อขายหรือชำระราคาสินค้าระหว่างกัน ต่อมาได้มีการคิดค้นสิ่งที่มีคุณสมบัติคล้ายกับเงินตรา มาใช้ในการชำระหนี้แทนเงินสด ด้วยเหตุผลที่ดีกว่าหลาย ๆ ประการ อันแต่แก่ความสะดวก ความปลอดภัย การมีสภาพคล่อง สิ่งที่ได้พัฒนาขึ้นใช้แทนเงินสดดังกล่าวเรียกว่า “บัตรเครดิต” โดยหลังทศวรรษที่ 20 ได้มีบัตรเครดิตใบแรกของโลกเกิดขึ้นชื่อว่า “บัตรไดเนอร์สคลับ” ในประเทศอังกฤษและเป็นที่ยอมรับกันอย่างแพร่หลายในเวลาต่อมาในประเทศต่าง ๆ ปัจจุบันในประเทศไทยนิยมการใช้บัตรเครดิตกันอย่างแพร่หลาย โดยประชาชนผู้บริโภคหันมาให้ความสนใจในการเข้ามาเป็นสมาชิกบัตรเครดิตกันเป็นจำนวนมาก ซึ่งแต่เดิมผู้ถือบัตรเครดิตในประเทศไทยส่วนใหญ่จะเป็นนักท่องเที่ยวต่างชาติที่เดินทางเข้ามาทำธุรกิจและท่องเที่ยวในประเทศไทย ต่อมาเมื่อประเทศไทยสามารถออกบัตรเครดิตได้เอง ทำให้การขยายตัวของการใช้บัตรเครดิตเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วจนกลายเป็นเครื่องมือทางการเงินที่มีความสำคัญต่อระบบเศรษฐกิจ การประกอบธุรกิจบัตรเครดิตเป็นธุรกิจประเภทการให้บริการด้านเครดิตหรือเป็นการให้สินเชื่อประเภทหนึ่งสำหรับผู้ประกอบธุรกิจบัตรเครดิตได้ออกเงินทรองจ่ายให้กับเจ้าหน้าที่ของสมาชิกบัตรเครดิตแทนสมาชิก ผู้ถือบัตรเครดิตไปก่อนแล้ว จึงเรียกเก็บเงินจากสมาชิกคืนในภายหลัง โดยปัจจุบันการประกอบธุรกิจบัตรเครดิตสามารถให้บริการแก่สมาชิกบัตรเครดิตโดยการออกเงินทรองจ่ายให้แก่เจ้าหน้าที่สมาชิกบัตรเครดิตเพื่อชำระราคาสินค้าและบริการ รวมทั้งการให้บริการเบิกถอนเงินสดทำให้ธุรกิจบัตรเครดิตกลายเป็นธุรกรรมทางการเงินที่อำนวยความสะดวกแก่ประชาชน ผู้ประกอบการร้านค้า ตลอดจนบุคคลที่เกี่ยวข้องในระบบบัตรเครดิตดังกล่าว การประกอบธุรกิจบัตรเครดิตในประเทศไทย ปัจจุบันได้มีการนำเทคโนโลยีสารสนเทศในรูปแบบต่าง ๆ มาใช้ในการติดต่อสื่อสารทำให้มีความสะดวกรวดเร็วและคล่องตัว และมีการแข่งขันกันอย่างรุนแรงในธุรกิจบัตรเครดิตของสถาบันทางการเงิน โดยพบว่า ปัจจุบันมีการแข่งขันกันในเรื่องการปล่อยสินเชื่อผ่านบัตรเครดิตโดยไม่ต้องมีการค้ำประกัน เพื่อแย่งส่วนแบ่งตลาดผู้บริโภคหรือผู้ใช้บัตรเครดิตของตนให้มากที่สุด ทำให้เกิดการใช้จ่ายภายในประเทศเพื่อฟื้นฟู ทำให้เกิดภาระหนี้สินส่วนบุคคลเพิ่มมากขึ้น (โชฎิก โชติกำจร, 2550, น.1)

การประกอบธุรกิจบัตรเครดิตในประเทศไทย ปัจจุบันยังไม่มีบทบัญญัติกฎหมายออกมาใช้บังคับเป็นการเฉพาะ ไม่มีหน่วยงานของรัฐเข้ามารับผิดชอบในการควบคุมดูแลอย่างชัดเจน ในขณะที่เดียวกันการประกอบธุรกิจบัตรเครดิต ผู้ประกอบการ

สามารถสร้างรายได้และผลกำไรที่สูงทำให้มีผู้เข้ามาดำเนินธุรกิจบัตรเครดิตเป็นจำนวนมาก ไม่ว่าจะเป็นกลุ่มผู้ประกอบการธุรกิจบัตรเครดิต ที่เป็นสถาบันการเงินตามกฎหมาย เช่น ธนาคารพาณิชย์หรือกลุ่มผู้ประกอบการบัตรเครดิตที่ไม่เป็นสถาบันการเงินตามกฎหมาย เช่น บริษัท ห้างสรรพสินค้าต่าง ๆ ด้วยเหตุที่ประเทศไทยยังไม่มียศกรของภาครัฐเข้ามาควบคุมดูแลการประกอบธุรกิจบัตรเครดิตขึ้นโดยตรง และยังไม่มี บทบัญญัติกฎหมายเรื่องธุรกิจบัตรเครดิตโดยเฉพาะ เป็นผลให้ผู้ประกอบธุรกิจเหล่านี้สามารถดำเนินธุรกิจบัตรเครดิตได้อย่างเสรี ซึ่งการประกอบธุรกิจบัตรเครดิตเป็นการประกอบธุรกิจในด้าน สินเชื่อที่มีความสำคัญต่อระบบเศรษฐกิจและมีความสำคัญต่อสังคมของประเทศ หากไม่มีกฎหมาย หรือองค์กรเฉพาะขึ้นมาควบคุมให้เป็นไปในแนวทางหรือบรรทัดฐานเดียวกันหรือให้มีมาตรฐาน เดียวกัน ย่อมก่อให้เกิดปัญหาทั้งในทางเศรษฐกิจและสังคมตามมาหลายอย่าง ได้แก่ 1) ปัญหาการทำสัญญาบัตรเครดิต 2) ปัญหาการเกิดหนี้จากการนำบัตรเครดิตไปใช้ 3) ปัญหาการชำระหนี้ ดอกเบี้ย ค่าธรรมเนียม และค่าปรับ 4) ปัญหาเกี่ยวกับการบอกเลิกสัญญาการใช้บัตรเครดิต 5) ปัญหาเกี่ยวกับข้อจำกัดทางกฎหมายที่บังคับใช้ในปัจจุบัน กับช่องทางหลีกเลี่ยง ของผู้ประกอบการบัตรเครดิตต่อการคุ้มครองผู้บริโภคบัตรเครดิต

ดังนั้น จากความสำคัญและปัญหาต่าง ๆ ในข้างต้น ผู้วิจัยจึงต้องการที่จะวิจัยศึกษามาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับผู้ใช้บัตรเครดิต เพื่อเป็นแนวทางและการนำไปสู่การสร้างมาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับผู้ใช้บัตรเครดิต ผู้ประกอบธุรกิจบัตรเครดิตในสังคมไทยต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาประวัติความเป็นมาการประกอบธุรกิจบัตรเครดิต
2. เพื่อศึกษาปัญหาผู้ใช้บัตรเครดิต ผู้ประกอบธุรกิจบัตรเครดิต
3. เพื่อสร้างมาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับผู้ใช้บัตรเครดิต ผู้ประกอบธุรกิจบัตรเครดิต

วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยแบบผสมผสานระหว่างการวิจัยเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณ (Mixed Methods) โดยมีวิธีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. กลุ่มตัวอย่าง และกลุ่มเป้าหมาย

1.1 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้ใช้บัตรเครดิตในจังหวัดมหาสารคาม ที่อาศัยอยู่ในเขตจังหวัดมหาสารคาม อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม จำนวน 30 คน ที่มาจากการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

1.2 กลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ ผู้เชี่ยวชาญ (Connoisseurship) จำนวน 5 คน

2. เครื่องมือในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม (Questionnaires) และแบบสัมภาษณ์ (Interview)

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ การเก็บรวบรวมข้อมูลจาก 1) ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) คือ เป็นข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึกกับกลุ่มเป้าหมายและการใช้แบบสอบถาม 2) ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) คือ เป็นข้อมูลที่ได้จากการรวบรวมข้อมูลเอกสารต่าง ๆ (Document Research) อาทิ หนังสือ ตำรา เอกสารวิชาการ งานวิจัย และสื่ออิเล็กทรอนิกส์ที่เกี่ยวข้อง เป็นต้น

4. การวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ การวิเคราะห์ข้อมูลแบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือ 1) การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ โดยการนำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึกกับกลุ่มเป้าหมายและการรวบรวมข้อมูลเอกสารต่าง ๆ มาวิเคราะห์ในเชิงเนื้อหา (Content Analysis) 2) การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ โดยการนำข้อมูลที่ได้จากการแจกแบบสอบถามมาวิเคราะห์โดยใช้โปรแกรมทางสถิติ

5. สถิติที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ โปรแกรมสถิติสำเร็จรูปเชิงพรรณนา ประกอบด้วย ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

ผลการวิจัย

การวิจัยเรื่องการศึกษามาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับผู้ใช้บัตรเครดิต ผู้วิจัยสามารถจำแนกผลการวิจัยได้ ดังนี้

1. ประวัติความเป็นมาการประกอบธุรกิจบัตรเครดิต

ผลการวิจัยพบว่า ด้านการตัดสินใจกลุ่มธนาคารพาณิชย์ บริษัทบัตรเครดิต มีส่วนร่วมประกอบธุรกิจเพื่อใช้ในการทำธุรกรรมหรือการให้รับสินเชื่อแก่ผู้ใช้บัตรเครดิต ด้านปฏิบัติการ ประเทศไทยมีการจัดตั้งศูนย์ข้อมูลเครดิตมีขึ้นในสมัยที่ศาสตราจารย์ปวย อึ้งภากร ดำรงตำแหน่งผู้ว่าการธนาคารแห่งประเทศไทย โดยมีแนวความคิดที่จะจัดตั้งระบบทะเบียนเครดิตกลางขึ้น ด้านการรับผลประโยชน์ สถาบันการเงินใช้เป็นข้อมูลในการปล่อยสินเชื่อและธนาคารแห่งประเทศไทยสามารถควบคุมการปล่อยสินเชื่อของสถาบันการเงิน ด้านการประเมินผล ได้รับการสนับสนุนจากรัฐบาลมาทุกสมัยและได้มีการออกกฎหมายเกี่ยวกับการประกอบธุรกิจข้อมูลเครดิต

2. ปัญหาผู้ใช้บัตรเครดิต ผู้ประกอบธุรกิจบัตรเครดิต

ผลการวิจัยพบว่า พระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจข้อมูลเครดิต พ.ศ.2545 มาตรา 20 กำหนดให้ผู้มีสิทธิใช้ข้อมูลเครดิตคือสมาชิกหรือผู้ใช้บริการที่ประสงค์ใช้ข้อมูลเพื่อประโยชน์การให้สินเชื่อ การประกันภัย การประกันชีวิต และการออกบัตรเครดิต เมื่อพิจารณาความหมาย “สมาชิก” คือ สถาบันการเงินที่บริษัทข้อมูลเครดิตรับเข้าเป็นสมาชิก ทำให้ผู้ประกอบการอื่นที่ให้สินเชื่อแต่ไม่ใช่สถาบันการเงินไม่อาจเข้าเป็นสมาชิก นอกจากนี้วัตถุประสงค์การใช้ข้อมูลเครดิตตามพระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจข้อมูลเครดิต พ.ศ.2545 จำกัดเฉพาะการให้สินเชื่อ การประกันภัย การประกันชีวิต หรือการออกบัตรเครดิต ซึ่งเป็นวัตถุประสงค์ที่จำกัดเฉพาะการขอสินเชื่อครั้งแรก โดยไม่ได้กำหนดให้ใช้ข้อมูลเครดิตภายหลังการอนุมัติสินเชื่อเพื่อการตรวจสอบสินเชื่อหรือเพื่อวัตถุประสงค์อื่น และพระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจข้อมูลเครดิต พ.ศ.2545 ได้บัญญัติถึงหลักเกณฑ์พื้นฐานว่าด้วยการประกอบธุรกิจข้อมูลเครดิต เป็นไปในแนวทางเดียวกันกับการประกอบธุรกิจข้อมูลเครดิตในต่างประเทศ เพียงแต่ยังขาดรายละเอียดหรือขั้นตอนการปฏิบัติเท่านั้น อย่างไรก็ตาม กฎหมายให้อำนาจคณะกรรมการในการประกาศกำหนดมาตรการหรือหลักเกณฑ์ต่าง ๆ เพิ่มเติม ทั้งนี้เพื่อให้การบังคับใช้กฎหมายเป็นไปในแนวทางเดียวกัน และย่อมสำเร็จเป็นประโยชน์ทั้งต่อเจ้าของข้อมูลผู้ถูกจัดเก็บข้อมูลบริษัทข้อมูลเครดิตสมาชิกหรือผู้ใช้ข้อมูลเครดิต

3. มาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับผู้ใช้บัตรเครดิต ผู้ประกอบธุรกิจบัตรเครดิต

ผลการวิจัยพบว่า จะต้องมียุทธศาสตร์หรือหน่วยงานทางภาครัฐเข้ามาควบคุมดูแลการดำเนินธุรกิจบัตรเครดิตให้ชัดเจน โดยให้มีกฎหมายรองรับถึงอำนาจหน้าที่ของหน่วยงานดังกล่าว โดยให้มีอำนาจควบคุมดูแลผู้ประกอบการบัตรเครดิต ทั้งที่เป็นธนาคารพาณิชย์ที่ได้รับอนุญาตตามกฎหมายและผู้ประกอบธุรกิจบัตรเครดิตที่เป็นบริษัทหรือห้างร้านต่าง ๆ โดยให้อยู่ภายใต้อำนาจและกฎหมายเดียวกัน สร้างมาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับธุรกิจบัตรเครดิตเป็นกฎหมายเฉพาะเพื่อควบคุมและบังคับใช้กฎหมายเกี่ยวกับการประกอบธุรกิจบัตรเครดิต ทั้งนี้การบัญญัติไว้เป็นเอกเทศสัญลักษณ์หนึ่งในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ หรือบัญญัติพระราชบัญญัติเครดิตเดบิตแก้ไขใหม่ เพื่อให้มีความเหมาะสมและเป็นธรรม

สรุปผลการวิจัย

การวิจัยเรื่องการศึกษามาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับผู้ใช้บัตรเครดิต ผู้วิจัยสามารถสรุปผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ได้ ดังนี้

1. ประวัติความเป็นมาการประกอบธุรกิจบัตรเครดิต พบว่า ด้านการตัดสินใจกลุ่มธนาคารพาณิชย์ บริษัทบัตรเครดิต มีส่วนร่วมประกอบธุรกิจเพื่อใช้ในการทำธุรกรรมหรือการให้รับสินเชื่อแก่ผู้ใช้บัตรเครดิต ด้านปฏิบัติการ ประเทศไทยมีการจัดตั้งศูนย์ข้อมูลเครดิตมีขึ้นในสมัยที่ศาสตราจารย์ปวย อึ้งภากร ดำรงตำแหน่งผู้ว่าการธนาคารแห่งประเทศไทย โดยมีแนวความคิดที่จะจัดตั้งระบบทะเบียนเครดิตกลางขึ้น ด้านการรับผลประโยชน์ สถาบันการเงินใช้เป็นข้อมูลในการปล่อยสินเชื่อและธนาคารแห่งประเทศไทย

ไทยสามารถควบคุมการปล่อยสินเชื่อของสถาบันการเงิน ด้านการประเมินผล ได้รับการสนับสนุนจากรัฐบาลมาทุกสมัยและได้มีการออกกฎหมายเกี่ยวกับการประกอบธุรกิจข้อมูลเครดิต

2. ปัญหาผู้ใช้บัตรเครดิต ผู้ประกอบธุรกิจบัตรเครดิต พบว่า พระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจข้อมูลเครดิต พ.ศ.2545 มาตรา 20 กำหนดให้ผู้มีสิทธิใช้ข้อมูลเครดิตคือสมาชิกหรือผู้ใช้บริการที่ประสงค์ใช้ข้อมูลเพื่อประโยชน์การให้สินเชื่อ การประกันภัย การประกันชีวิต และการออกบัตรเครดิต เมื่อพิจารณาความหมาย “สมาชิก” คือ สถาบันการเงินที่บริษัทข้อมูลเครดิตรับเข้าเป็นสมาชิก ทำให้ผู้ประกอบการอื่นที่ให้สินเชื่อแต่ไม่ใช่สถาบันการเงินไม่อาจเข้าเป็นสมาชิก นอกจากนี้วัตถุประสงค์การใช้ข้อมูลเครดิตตามพระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจข้อมูลเครดิต พ.ศ.2545 จำกัดเฉพาะการให้สินเชื่อ การประกันภัย การประกันชีวิต หรือการออกบัตรเครดิต ซึ่งเป็นวัตถุประสงค์ที่จำกัดเฉพาะการขอสินเชื่อครั้งแรก โดยไม่ได้กำหนดให้ใช้ข้อมูลเครดิตภายหลังการอนุมัติสินเชื่อเพื่อการตรวจสอบสินเชื่อหรือเพื่อวัตถุประสงค์อื่น และพระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจข้อมูลเครดิต พ.ศ.2545 ได้บัญญัติถึงหลักเกณฑ์พื้นฐานว่าด้วยการประกอบธุรกิจข้อมูลเครดิต เป็นไปในแนวทางเดียวกันกับการประกอบธุรกิจข้อมูลเครดิตในต่างประเทศ เพียงแต่ยังขาดรายละเอียดหรือขั้นตอนการปฏิบัติเท่านั้น อย่างไรก็ตาม กฎหมายให้อำนาจคณะกรรมการในการประกาศกำหนดมาตรการหรือหลักเกณฑ์ต่างๆ เพิ่มเติม ทั้งนี้เพื่อให้การบังคับใช้กฎหมายเป็นไปในแนวทางเดียวกัน และยอมสำเร็จเป็นประโยชน์ทั้งต่อเจ้าของข้อมูลผู้ถูกจัดเก็บข้อมูลบริษัทข้อมูลเครดิตสมาชิกหรือผู้ใช้ข้อมูลเครดิต

3. มาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับผู้ใช้บัตรเครดิต ผู้ประกอบธุรกิจบัตรเครดิต พบว่า จะต้องมียศหรือหน่วยงานทางภาครัฐเข้ามาควบคุมดูแลการดำเนินธุรกิจบัตรเครดิตให้ชัดเจน โดยให้มีกฎหมายรองรับถึงอำนาจหน้าที่ของหน่วยงานดังกล่าว โดยให้อำนาจควบคุมดูแลผู้ประกอบการบัตรเครดิต ทั้งที่เป็นธนาคารพาณิชย์ที่ได้รับอนุญาตตามกฎหมายและผู้ประกอบธุรกิจบัตรเครดิตที่เป็นบริษัทหรือห้างร้านต่าง ๆ โดยให้อยู่ภายใต้อำนาจและกฎหมายเดียวกัน สร้างมาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับธุรกิจบัตรเครดิตเป็นกฎหมายเฉพาะเพื่อควบคุมและบังคับใช้กฎหมายเกี่ยวกับการประกอบธุรกิจบัตรเครดิต ทั้งนี้การบัญญัติไว้เป็นเอกเทศสัญญาลักษณะหนึ่ง ในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ หรือบัญญัติพระราชบัญญัติเครดิตเดิมแก้ไขใหม่ เพื่อให้มีความเหมาะสมและเป็นธรรม

การอภิปรายผล

การวิจัยเรื่องการศึกษามาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับผู้ใช้บัตรเครดิต ผู้วิจัยสามารถอภิปรายผลได้ ดังนี้

1. ประวัติความเป็นมาการประกอบธุรกิจบัตรเครดิต สภาพดังกล่าวทำให้พบว่าบัตรเครดิตคือบัตรที่ช่วยให้ผู้ถือได้รับสินค้าและบริการก่อน แล้วชำระเงินภายหลังแก่ผู้ออกบัตร โดยมากเดือนละครั้ง บัตรเช่นนี้ก่อนออกให้ใคร ผู้ออกจะมีข้อมูลฐานะการเงินของผู้คน ดังเช่นเห็นได้จากแนวคิดของวารี พงษ์เวช (2522) ที่ได้อธิบายว่าบัตรเครดิตที่ช่วยให้ผู้ถือได้รับสินค้าและบริการก่อนในประเทศไทยจำนวนผู้ใช้บัตรเครดิตกำลังเพิ่มขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับประเทศไทยและการขยายตลาดบัตรเครดิต ได้นำบัตรเครดิตเข้ามาในประเทศไทย เพื่อรองรับตลาดการท่องเที่ยว โดยมีเงื่อนไขการอนุมัติผู้ถือบัตรเครดิตอย่างเคร่งครัด เพื่อป้องกันความเสี่ยงด้านบัตรเครดิต ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยปกรณ วิชยานนท์ (2551) ที่พบว่าธนาคารพาณิชย์ไทยหลายแห่ง อาทิ ธนาคารพาณิชย์ ธนาคารทหารไทย ธนาคารกรุงศรีอยุธยา ได้เข้ามาแข่งขันเนื่องจากตลาดบัตรเครดิตมีการขยายตัว โดยร่วมมือกับบริษัทวีซ่า (VESA) เพื่อให้การบริการบัตรเครดิตมีความเป็นสากลมากขึ้น

2. ปัญหาผู้ใช้บัตรเครดิต ผู้ประกอบธุรกิจบัตรเครดิต สภาพดังกล่าว 1) ควรออกมาตรการด้วยการประกาศกำหนดให้สมาชิกจะต้องขอความยินยอมจากเจ้าของข้อมูลเครดิต 2) การที่คณะกรรมการข้อมูลเครดิตกำหนดให้บริษัทข้อมูลเครดิตประมวลผลข้อมูลเครดิตเกี่ยวกับเครดิตเกี่ยวกับเชื่อบุคคลธรรมดา วันเดือนปีเกิด สถานภาพการสมรสและเลขที่บัตรประจำตัวประชาชนจากกระทรวงมหาดไทยนั้น 3) ข้อมูลเครดิตเป็นเครื่องมือที่สำคัญซึ่งเป็นประโยชน์ในการวิเคราะห์การให้สินเชื่อ และช่วย

ในการแก้ปัญหาหนี้เชื่อทั้งระบบได้ สอดคล้องกับงานวิจัยของธนธร รัตนนฤมิตร (2545) ศึกษาเรื่องมาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับผู้ใช้บัตรเครดิต ผลการศึกษาพบว่า สำหรับประเทศกำลังพัฒนาอย่างประเทศไทย ตลาดโทรคมนาคมยังคงมีลักษณะผูกขาด หรือมีการแข่งขันอย่างไม่เต็มที่ ปัญหาของผู้บริโภคจะมีลักษณะบางประการที่แตกต่างจากปัญหาในประเทศพัฒนาแล้ว

3. มาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับผู้ใช้บัตรเครดิต ผู้ประกอบธุรกิจบัตรเครดิต พบว่า ตามพระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจข้อมูลเครดิต พ.ศ.2545 มาตรา 16 กำหนดให้บริษัทข้อมูลเครดิตต้องทำการประมวลผลข้อมูลจากสมาชิกหรือแหล่งข้อมูลที่เชื่อถือได้ตามที่คณะกรรมการข้อมูลเครดิตประกาศกำหนด ซึ่งต่อมาคณะกรรมการข้อมูลเครดิตกำหนดแหล่งข้อมูลที่เชื่อถือได้จากกระทรวงมหาดไทย กระทรวงการคลัง กระทรวงพาณิชย์และกระทรวงยุติธรรม แต่การเข้าสู่ข้อมูลดังกล่าวมีข้อจำกัดทางกฎหมาย เช่น พระราชบัญญัติการทะเบียนราษฎร พ.ศ.2534 หรือพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของทางราชการ พ.ศ.2540 เป็นต้นซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยโชฎีก โซติการ (2550) ศึกษาเรื่องปัญหากฎหมายเกี่ยวกับการควบคุมการประกอบธุรกิจบัตรเครดิต ผลการวิจัยพบว่า หลักกฎหมายที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ไม่สอดคล้องกับสถานะของสัญญาบัตรเครดิต กล่าวคือ พื้นฐานของกฎหมายสัญญาตามประมวลกฎหมายอยู่บนหลักความศักดิ์สิทธิ์ของเจตนาที่ให้ความสำคัญแก่เจตนาของบุคคลโดยมีกฎหมายรองรับบังคับใช้ตามเจตนา เนื่องจากเป็นเจตนาที่เกิดจากความสมัครใจของบุคคลที่มีเสรีภาพในการตัดสินใจ มีเสรีภาพในการทำสัญญาที่ต้องการผูกพันตนเองตามสิทธิหน้าที่ที่กำหนดไว้ในสัญญา ซึ่งลักษณะของการเกิดขึ้นของสัญญาดังกล่าวไม่มีอยู่ในสัญญาบัตรเครดิต เพราะสัญญาบัตรเครดิตไม่ได้เกิดจากความสมัครใจที่บุคคลมีเจตนาตกลงกันได้อย่างอิสระและมีเสรีภาพในการทำสัญญาดังเช่นเมื่อก่อนนี้ ปัจจุบันเป็นสัญญาที่เกิดจากการตกลงที่คู่สัญญาฝ่ายหนึ่งคือผู้ประกอบธุรกิจบัตรเครดิตซึ่งมีอำนาจทางเศรษฐกิจ หรือความรู้ ความสามารถด้านเทคโนโลยีที่เหนือกว่าในฐานะผู้ประกอบการวิชาชีพเป็นผู้กำหนดข้อสัญญาไว้ล่วงหน้า โดยที่คู่สัญญาอีกฝ่ายหนึ่งคือผู้บริโภคจ่ายอมรับเอาข้อสัญญานั้นโดยไม่สามารถต่อรองแก้ไขเปลี่ยนแปลงข้อสัญญาได้เลย เพราะมีอำนาจต่อรองทางเศรษฐกิจและความรู้ที่น้อยกว่า ดังนั้น การปรับใช้กฎหมายสัญญาโดยคู่สัญญามีเสรีภาพในการทำสัญญานั้น จะเป็นหลักกฎหมายที่ไม่สอดคล้องกับสภาพข้อเท็จจริงใหม่ของสัญญาบัตรเครดิต ถ้าผู้ใช้กฎหมายไม่เห็นถึงความเปลี่ยนแปลงหรือความแตกต่างของสัญญาธรรมดากับสัญญาสำเร็จรูปหรือสัญญามาตรฐานที่อยู่ในรูปของสัญญาบัตรเครดิต แล้วจะทำให้ไม่เห็นความจำเป็นที่จะต้องคุ้มครองคู่สัญญาฝ่ายที่จ่ายอมรับเอาทำสัญญาที่กำหนดข้อสัญญาไว้ล่วงหน้า การปรับใช้หลักกฎหมายสัญญาตามประมวลกฎหมายก็จะไม่สามารถเยียวยาหรือช่วยคุ้มครองสัญญาหรือผู้บริโภคที่เสียเปรียบนั้น

ข้อเสนอแนะการวิจัย

1. ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

1.1 ด้านการตัดสินใจ ควรสร้างมาตรการทางกฎหมายให้ใช้บังคับ เพราะปัจจุบันยังไม่ครอบคลุมและยังไม่เพียงพอที่จะให้ความคุ้มครองผู้ใช้บัตรเครดิตซึ่งเป็นผู้บริโภคให้ได้รับความเป็นธรรมและผู้ประกอบธุรกิจบัตรเครดิตให้มีความเสมอภาคและเท่าเทียมกันในการแข่งขัน จึงเห็นว่าความจำเป็นที่จะต้องสร้างมาตรการทางกฎหมาย

1.2 ด้านการปฏิบัติการ ควรกำหนดให้ความยินยอมไว้ในแบบคำขอสินเชื่อ หรือกำหนดไว้ในแบบฟอร์มต่างหาก และระบุไว้ในสัญญาอย่างชัดเจนก่อนการทำสัญญาเกี่ยวกับผู้ใช้บัตรเครดิตอย่างละเอียด

1.3 ด้านการรับประโยชน์ ควรรายงานข้อมูลเครดิต บริษัทข้อมูลเครดิตจะต้องระบุประเภทของข้อมูลว่า ข้อมูลใดเป็นข้อเท็จจริงซึ่งเป็นข้อมูลเกี่ยวกับเจ้าของข้อมูลโดยเฉพาะที่ยังไม่ผ่านการวิเคราะห์ และข้อมูลประเภทใดเป็นความเห็นซึ่งเป็นข้อมูลเครดิตที่ได้ผ่านการวิเคราะห์โดยอาศัยข้อเท็จจริง ทั้งนี้ เพื่อเป็นการคุ้มครองเจ้าของข้อมูลเครดิตและผู้ให้รายงานข้อมูลเครดิต

1.4 ด้านการประเมินผล ควรกำหนดให้บริษัทข้อมูลเครดิตขอความยินยอมจากเจ้าของข้อมูลก่อนการเปิดเผยหรือให้ข้อมูลแก่สมาชิกหรือผู้ใช้บริการ ถือได้ว่าเป็นกระบวนการให้ความคุ้มครองข้อมูลของเจ้าของข้อมูลตามหลักการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล

บุคคล แต่การกำหนดดังกล่าวย่อมทำให้เกิดปัญหาและความยุ่งยากแก่บริษัทข้อมูลเครดิตดังกล่าวข้างต้น เพราะเหตุว่าการขอใช้บริการของสมาชิกหรือผู้ใช้บริการในแต่ละวันมีเป็นจำนวนมาก การขอความยินยอมก่อนการเปิดเผยซึ่งจะต้องขอความยินยอมทุกครั้ง

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาเรื่องรูปแบบของข้อตกลงการใช้บัตรเครดิตที่ต้องมีมาตรฐานและเป็นธรรม บัญญัติถึงสิทธิหน้าที่ความรับผิดชอบของผู้สัญญาที่เกี่ยวข้อง ระยะเวลาการฟ้องบังคับตามสิทธิเรียกร้องตามสัญญาบัตรเครดิต

2.2 ควรศึกษาข้อกำหนดในเรื่องการคิดดอกเบี้ย เบี้ยปรับ ค่าธรรมเนียม ตามความเป็นจริงที่มีอยู่ในปัจจุบัน รูปแบบการเรียกดอกเบี้ยเงินให้กู้ยืม โดยสมควรต้องกำหนดอัตราดอกเบี้ย ค่าปรับ ค่าธรรมเนียม ค่าบริการ เมื่อรวมคำนวณแล้วต้องไม่เกินจำนวนที่กำหนดซึ่งจำนวนเท่าใดนั้นให้ถือปฏิบัติเป็นอัตราเดียวกัน ทำให้ผู้ออกบัตรไม่สามารถแสวงหาประโยชน์จากผู้ถือบัตรได้อีกต่อไป

กิตติกรรมประกาศ

วิจัยฉบับนี้ สำเร็จได้ด้วยความสำเร็จและความช่วยเหลืออย่างดียิ่งจากอาจารย์คณะนิติศาสตร์ เจ้าหน้าที่ บุคลากร มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม และขอกราบขอบพระคุณผู้ที่เกี่ยวข้อง ที่ได้ให้ข้อสังเกต ข้อชี้แนะ แนวความคิด และคำปรึกษาที่เป็นประโยชน์อย่างมาก ในการทำวิจัยฉบับนี้ ผู้เขียนขอกราบขอบพระคุณท่านอาจารย์ผู้สอนทุกท่าน ที่ได้ถ่ายทอดวิชาความรู้ให้กับผู้เขียน จนได้มีโอกาสได้ทำวิจัยฉบับนี้ วิจัยฉบับนี้ หากมีคุณค่าและเป็นประโยชน์ในทางวิชาการ ผู้เขียนขอเทิดพระคุณคณาจารย์ผู้ประสิทธิ์ประสาทวิชาการและมหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม ที่สนับสนุนทุนวิจัย ผู้ให้โอกาสแก่ผู้เขียนมา ณ โอกาสนี้ด้วย

เอกสารอ้างอิง

- กุลชา จรุงกิจอนันต์. (2553). *ร่างกฎหมายว่าด้วยการประกอบธุรกิจบัตรเครดิต*. หนังสือพิมพ์กรุงเทพธุรกิจ.
- จนิษฐ คันธสมบุญ. (2533). *การทุจริตโดยใช้บัตรเครดิต*. (วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต). บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- จิตติ ดิงศภัทย์. (2523). *คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ 2 มาตรา 354 ถึง 452 ว่าด้วยมูลแห่งหนี้*. (พิมพ์ครั้งที่ 5). กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์เรือนแก้วการพิมพ์.
- โชฎีก โซติกาจ. (2550). *ปัญหากฎหมายเกี่ยวกับการควบคุมการประกอบธุรกิจบัตรเครดิต*. (สารนิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต). สาขากฎหมายธุรกิจ มหาวิทยาลัยศรีปทุม วิทยาเขตชลบุรี
- ธีระรัตน์ จีระวัฒนา และคณะ. (2553). *การพัฒนากฎหมายในการคุ้มครองผู้บริโภค กรณีการชำระค่าสินค้าและบริการล่วงหน้า*. คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
- บรรเจิด สิงคะเนติ และคณะ. (2555). *รายงานการศึกษาวินัยฉบับสมบูรณ์เรื่องปัญหาและมาตรการทางกฎหมายในการรับรองและคุ้มครองสิทธิในความเป็นอยู่ส่วนตัว (Right to Privacy)*. กรุงเทพฯ: คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ
- ประกาศคณะกรรมการคุ้มครองข้อมูลเครดิต. (2553). *เรื่องอายุของข้อมูลในการประกอบผลบริษัทข้อมูลเครดิต*.
- ประกาศธนาคารแห่งประเทศไทย. (2552). *เรื่องข้อกำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการและเงื่อนไข ในการประกอบธุรกิจบัตรเครดิตของธนาคารพาณิชย์*.
- _____. (2552). *เรื่องหลักเกณฑ์การปฏิบัติใน เรื่องดอกเบี้ย ค่าบริการต่าง ๆ และเบี้ยปรับที่ธนาคารพาณิชย์อาจเรียกได้ในการประกอบธุรกิจบัตรเครดิต*.

- วารี พงษ์เวช. (2522). *พจนานุกรมอังกฤษ-ไทยว่าด้วยเศรษฐศาสตร์การธนาคารและธุรกิจ*. กรุงเทพฯ: ดวงกมล.
- สมบูรณ์ จิตเป็นธม. (2552). *เรื่องบัตรเครดิต*. หนังสือพิมพ์ฐานเศรษฐกิจ
- สุวรรณี เจษฎาศักดิ์. (2553). บริการทางการเงิน. หนังสือพิมพ์ฐานเศรษฐกิจ. (พฤษภาคม) :27-29.
- อรรถพร กระจ่ายวงศ์. (2533). *มาตรการทางกฎหมายในการคุ้มครองผู้ถือบัตรเครดิต*. (วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต).
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยจุฬาลงกรณ์.